

נייר עמדה

נציבות הדורות הבאים

ניתוח עומק השוואתי

כותבי המסמך:

ליאור אקרמן – חוקר בכיר וראש תחום החוסן הלאומי במכון למדיניות ואסטרטגיה באוניברסיטת רייכמן.

הדר גרמא – מתמחה במכון למדיניות ואסטרטגיה וסטודנטית בבית הספר לממשל ומדיניות באוניברסיטת רייכמן.

תוכן עניינים

3.....	תובנות ומסקנות מרכזיות
5.....	מבוא
6.....	רקע
7.....	נציבות הדורות הבאים בישראל
8.....	חשיבות הקמתה של נציבות הדורות הבאים
11.....	השוואות למדינות בעולם
16.....	ארגונים בינלאומיים
18.....	מסקנות
19.....	סיכום והמלצות
21.....	ביבליוגרפיה

עיקרי הדברים:

פונקציית נציבות הדורות הבאים התפתחה וצוברת תאוצה ברחבי העולם. עיקר תפקידה הוא להציב את אינטרס הדורות הבאים בראש סדר העדיפויות של תהליכי קבלת ההחלטות במדינה ולוודא כי המדינה מתכננת לטווח רחוק בתהליכי קבלת ההחלטות שלה ולוקחת בחשבון את כל הנתונים וההשלכות של החלטותיה על המדינה ואזרחיה גם בשנים הבאות. מאמר זה בוחן את נציבות הדורות הבאים בישראל תוך השוואה בינלאומית, באמצעות בחינת מקרים ממדינות שונות ותוך הצבעה על האופן בו יכולה נציבות הדורות הבאים לטפח שוויון בין דורי, לשפר את הכלכלה, את החינוך ולעצב עתיד בר קיימא יותר לכל אזרחי המדינה.

תובנות ומסקנות מרכזיות

- חשיבות נציבות הדורות הבאים גבוהה מאוד מכיוון שהיא מכירה בהשפעה ארוכת הטווח של החלטות הממשלה בכל תחומי החיים על הדורות הבאים.
- באמצעות הקמת ומימוש נציבות הדורות הבאים, נוכל להבטיח שההחלטות האסטרטגיות הנוכחיות של הממשלה, לא יפגעו ביכולתם של הדורות הבאים לספק את צרכיהם.
- ארגונים בינלאומיים ומדינות רבות בעולם, בדגש על מדינות אירופה וארה"ב פועלות למען הדורות הבאים במגוון תחומים כגון: דיור, כלכלה, חינוך, איכות הסביבה ומחקר. מדינות אלו פיתחו אסטרטגיות וגופים באמצעותם הם משפיעים על תחומים רבים למען הדורות הבאים במדינתם.
- מסמך זה מצביע על הסיבות בגינן הופסקה פעילות נציבות הדורות הבאים בישראל וביניהן: העלויות הכלכליות לכאורה של הקמת הנציבות ועובדיה ובעיקר מאחר שממשלות ישראל החושבות ומתכננות לטווח הקצר לא הסכימו לקבל את סמכויות הנציבות שמתפקידה היה לוודא תכנון וחשיבה לטווח הארוך.
- מסקנת המסמך היא כי נציב הדורות הבאים הינו תפקיד חשוב בהגנה על האינטרסים העתידיים של מדינת ישראל, שלעתים קרובות אינם נלקחים בחשבון בתהליך החקיקה. מינוי נציב לדורות הבאים נועד להבטיח שהאינטרסים ארוכי הטווח של הדורות הבאים יילקחו בחשבון בתהליכי קבלת ההחלטות ובמיוחד במדינת ישראל שבה לתהליכים קצרי טווח ניתנת עדיפות רבה על פני אסטרטגיות ארוכות טווח, בגלל שיטת ומבנה הממשל והבחירות. אחריותה של הנציבות הוא לוודא שלרשות הדורות הבאים יעמדו משאבים להמשך ניהול המדינה והחיים בה ואף לקידום בהיבטים של איכות הסביבה וקיימות, של פיתוח תשתיות, טכנולוגיה, ניצול משאבים, דיור, חינוך, בריאות וחברה.

- המסמך מציע תהליך הקמה הכולל: הסברה, הקמת מסגרת חוקית לפעילות הנציבות, הגדרת מבנה, אחריות, תפקידים ומטרות ברורות של נציבות הדורות הבאים. תוך הכפפת פעילותה למשרד ראש הממשלה באופן ישיר ולא לכנסת. כמו כן, מטרות הנציבות צריכות להיות מוגדרות בבירור ומפורסמות לציבור. אלה צריכים לכלול הערכת ההשפעה ארוכת הטווח של מדיניות, חוקים ותקנות על הדורות הבאים, זיהוי ומעקב אחר סיכונים לקיימות ארוכת הטווח של הכלכלה, הסביבה והחברה, וקידום מדיניות פיתוח בר קיימא.
- הנציבות תורכב מחברים מכהנים ובהם מומחים מתחומים שונים כגון: משפטים, כלכלה, מדעי הסביבה, חינוך, בריאות, תחבורה ומדעי החברה.
- הנציבות תוסמך לגבש וליישם תוכניות מדינתיות לקידום החינוך, הבריאות, איכות הסביבה ותשתיות התחבורה והתעסוקה ולחייב את משרדי הממשלה לעמוד בתוכנית עבודה שתוקצה להם.
- הממונה על הנציבות יהיה ראש הממשלה שיעמוד בראש פורום לאומי וועדת שרים לענייני הדורות הבאים ואשר יקבע ויאשר את יעדי ומטרות הנציבות וייתן תוקף חוקי בהחלטות ממשלה לכל תוכניות הנציבות.

מבוא

מדינת ישראל סובלת לאורך שנות קיומה מפערים רבים בתחומים שונים. רוב הפערים נותחו בעבר ונובעים מהיעדרן של אסטרטגיות ארוכות טווח בתחומי החיים השונים. חוסר זה נובע מחילופי הממשל התכופים בישראל, מחוסר היציבות השלטונית ומהיעדר יכולת לבנות ולממש תוכניות אסטרטגיות ארוכות טווח. פערים אלו באים לביטוי לאורך השנים בתחומי החינוך, הבריאות, התשתיות, הרווחה ועוד.

אולם דומה שהנושא שעשוי להשפיע יותר מכל על יכולתה של ישראל להתמודד עם התפתחויות העתיד, הוא הדאגה לדורות הבאים. בתוך מושג זה מגולמים מגוון יכולותיה של מדינה לחוקק חוקים, לבנות תשתיות לאומיות ומערכי חינוך ובריאות שיספקו את צריכה העתידיים ויסייעו ביכולתה של המדינה להתאים את עצמה למציאות העתידית המתהווה. עניין זה גם מגלם בתוכו את דאגתה של המדינה לדורות הצעירים שיהוו את עמוד השדרה שלה בעשרות השנים הבאות. בהיעדר תכנון אסטרטגי לשיפור ובניית תשתיות חיים עבור הדורות הבאים, עשויה מדינת ישראל למצוא עצמה ללא יכולת להדביק את הפערים שייווצרו.

חלק ניכר ממדינות העולם המערבי המפותחות הבינו והפנימו את הבעיה והקימו מנגנונים שונים המטפלים בסוגייה זו כבר היום. גם בישראל היה בעבר מי שחשב על הנושא וטיפל בו אולם למרבה הצער המציאות לא נתנה ליוזמה זו להתפתח.

מטרת מסמך להציג את הצורך המשמעותי בחשיבה ותכנון עתידי של כל מהלכי המדינה בהיבט הדורות הבאים, במסמך זה נבצע סקירה של נציבות הדורות הבאים בישראל ובעולם. בנוסף, נגבש מסקנות והמלצות חשובות למימוש.

רקע

נציב הדורות הבאים היה יועץ מיוחד לכנסת, שתפקידו היה לפקח שהחקיקה בישראל לא תפגע בדורות הבאים. תפקיד זה נוצר בשנת 2001 באמצעות תיקון לחוק הכנסת שיזם אז חבר הכנסת טומי לפיד. חוק הכנסת קבע את תפקידו, סמכויותיו ותהליך המיון של הנציב. עם זאת, כהונתו של הנציב הראשון הסתיימה ב-2006, והתפקיד לא אויש לאחר מכן. חלק מעובדי הנציבות הועברו לתפקידים אחרים בכנסת או פוטרו, ובסופו של דבר פורקה הוועדה לדורות הבאים. בדצמבר 2010 הסירה הכנסת גם את הוראות חוק הכנסת שהסדירו את פעילות הנציבות (לביא, 2021).

נציב הדורות הבאים היה אחראי על יצירת ויישום חוקים ותקנות שישפיעו לטובה על הדורות הבאים. הנציב העניק ייעוץ לכנסת ב-12 תחומים שונים, ביניהם איכות הסביבה, משאבי טבע, מדע, פיתוח, חינוך, בריאות, כלכלה, דמוגרפיה, תכנון ובנייה, איכות חיים, טכנולוגיה ומשפטים. כמו כן הוסמך הנציב להשתתף בכל דיון או ועדה בכנסת למעט דיונים חסויים, והיה רשאי לקבל כל מידע הדרוש לביצוע תפקידים, למעט מקרים בהם מסירת המידע תסכן את ביטחון המדינה או את ביטחון הציבור. בנוסף לעובדי הנציב הקבועים, הם הורשו להיעזר בעובדי הכנסת על מנת לסייע להם בביצוע תפקידים. הנציב חויב להגיש דוח שנתי לכנסת על פעילותם (אשכנזי, 2006).

הוועדה למען הדורות הבאים בישראל הוקמה בחוק בשנת 2001 במטרה לתת ייעוץ מקצועי לכנסת בנושאים הקשורים לדורות הבאים. הממונה נדרש להיות בעל תואר אקדמי באחד מ-12 התחומים הקשורים באחריות הנציבות ולפחות 5 שנות ניסיון מקצועי באחד מאותם תחומים. הליך המינוי כלל ועדה ציבורית המורכבת מ-3 חברי כנסת ו-3 חברי סגל אקדמי שהמליצו על מועמדים ליו"ר הכנסת לאישור. הנציב נבחר לכהונה של 5 שנים, ולא הייתה הגבלה על מספר הקדנציות שאדם יכול לכהן (אשכנזי, 2006).

גופים דומים קיימים במדינות מערביות אחרות, כמו המועצה המייעצת המדעית לממשלת הולנד, הוועדה לעתיד בפינלנד, הנציבות לפיתוח בר קיימא בקנדה ונציבות הדורות הבאים של ווילס.

למרות הוועדה הפועלת על פי חוק, היו ניסיונות לבטל אותה בשל עלותה הכלכלית. ב-2010 התקבלה הצעת חוק שהציעו יריב לוין ומשה גפני לביטול הנציבות, והתפקיד בוטל רשמית. אלא שהושגה פשרה, ועובדי הנציבות עברו למרכז המחקר של הכנסת, שקיבל לידיה את תפקיד המחקר של הנציבות. מרכז המחקר של הכנסת מציג נתונים בלבד ואינו מספק המלצות מדיניות כפי שעשתה הנציבות (בסוק וזרחיה, 2010).

נציבות הדורות הבאים בישראל

כאמור חשיבותה של נציבות הדורות הבאים הוא בהיותה גוף ממשלתי בעל סמכות מטעם הפרלמנט והממשלה. מטרתה העיקרית לשמש כיועץ מקצועי לכנסת ולממשלה, מתן הדרכה בנושאים שיכולים להשפיע על הדורות הבאים של ישראל, השפעה על חקיקה עתידית וגיבוש תוכניות עתידיות המשפיעות על המדינה ואזרחיה. הנציבות נותנת מענה לאי ודאויות הקיימות לאורך זמן בתחומי הכלכלה, החברה, הסביבה ומערכות הרווחה בישראל. חשיבות הנציבות הוא בכך שהממשלה מכירה בכך שלהחלטות המתקבלות בהווה עשויות להיות השלכות משמעותיות על הדורות הבאים, ולכן מוטל על הנציבות לספק ניתוח מקצועי והמלצות כדי להבטיח שהמדיניות והחקיקה יתאימו לאינטרסים ארוכי הטווח של המדינה ואזרחיה (לביא, 2021).

בישראל, מטרות הוועדה פורטו בחוק שייסד אותה, שקבע כי תפקידה הוא לקדם את האינטרסים של הדורות הבאים בגיבוש ויישום מדיניות וחקיקה, במטרה לשמור על המשאבים הסביבתיים, החברתיים והכלכליים הדרושים. לשמור על רווחתם. יתר על כן, לשם השגת יעדים אלו הייתה הוועדה אחראית לחקור ולנתח נושאים הקשורים לקיימות, לייעץ לכנסת לגבי הצעת חקיקה ולקדם את המודעות הציבורית לחשיבות הפיתוח בר-קיימא. כמו כן, הוסמכה הוועדה לערוך דיונים ציבוריים, להוציא דוחות והמלצות ולשתף פעולה עם גופים ממשלתיים אחרים, מוסדות אקדמיים וארגוני החברה האזרחית (אשכנזי, 2006). יש לציין כי ועדת הדורות הבאים ייצגה גישה ייחודית וחדשנית לממשל, מתוך הכרה בחשיבות של התחשבות בהשלכות ארוכות הטווח של החלטות מדיניות והצבת האינטרסים של הדורות הבאים בחזית קבלת ההחלטות (לביא, 2021).

מסגרת משפטית

המסגרת המשפטית להקמת הממונה על הדורות הבאים בישראל נקבעה בחוק יסוד: הכנסת (תיקון מס' 44), שהתקבל בכנסת בשנת 2001. חוק זה הוסיף פרק חדש לחוק היסוד: הכנסת, שכותרתה "הממונה על הדורות הבאים", שקבעה את הוראות הדין להקמת הוועדה (חוק יסוד: הכנסת, 2000)

כמו כן החוק מגדיר את תפקידו של הממונה כמתן ייעוץ מקצועי לכנסת בנושאים הקשורים לרווחת הדורות הבאים, במטרה להבטיח שהחלטות הכנסת יתחשבו בהשפעה ארוכת הטווח של פעולותיה על הסביבה, הכלכלה והחברה. החוק קובע כי הנציב ממונה לתקופה של חמש שנים, וכי ניתן להעביר את הנציב מתפקידו רק על פי החלטת הכנסת (לביא, 2021).

חשוב להבהיר כי החוק קובע את הכישורים שאדם צריך להחזיק כדי להתמנות לנציב. כישורים אלו כוללים תואר אקדמי וכן ניסיון מקצועי של 5 שנים לפחות באחד מתחומים אלו. כמו כן, אסור שהנציב היה חבר במפלגה פוליטית לפחות שנתיים לפני הצגת מינויו, ואסור להם להיות המורשעים בפשע חמור (אתר נבו, 2021).

תהליך מינוי נציבים לוועדת הדורות הבאים הותווה בחוק שהקים את הוועדה. על פי החוק, יו"ר הכנסת היה אחראי על בחירת הנציב מתוך רשימת מועמדים מומלצים שהוגשה על ידי ועדה ציבורית. הוועדה הציבורית כללה שישה חברים, בהם שלושה חברי כנסת ושלושה חברי סגל אקדמיים שהיו מומחים באחד (אתר נבו, 2021).

חשיבות הקמתה של נציבות הדורות הבאים

ההבנה הייתה שחשוב שהדורות הנוכחיים יתרמו לעתיד על ידי השארת עולם טוב יותר לדורות הבאים. תרומה זו יכול שתבצע במספר דרכים, כמו: שמירה על איכות הסביבה, השקעה בחינוך ובמחקר, קידום צדק חברתי וקידום טכנולוגיה. אחת הדרכים היעילות ביותר לתרום לדורות הבאים היא על ידי שמירה על הסביבה. משמעות הדבר היא צמצום טביעת הרגל הפחמנית שלנו, קידום שיטות קיימא והגנה על בתי גידול טבעיים. על ידי כך, נוכל להבטיח שלדורות הבאים תהיה גישה לאוויר נקי, מים ומזון.

השקעה בחינוך ובמחקר חיונית גם לדורות הבאים. על ידי מתן גישה לחינוך איכותי, נוכל לצייד את הדורות הבאים בכישורים וידע הדרושים להם כדי להצליח בעולם המשתנה במהירות. בנוסף, השקעה במחקר יכולה לעזור לקדם טכנולוגיה ולמצוא פתרונות לבעיות גלובליות דוחקות. יתר על כן קידום צדק חברתי הוא עוד דרך חשובה לתרום לדורות הבאים. על ידי עבודה למען חברה צודקת ושוויונית יותר, נוכל לעזור להבטיח שלכולם תהיה גישה לאותן הזדמנויות ומשאבים. זה כולל תמיכה במדיניות המקדמת שוויון, גיוון והכלה. לבסוף, טכנולוגיה מתקדמת חיונית עבור הדורות הבאים. על ידי פיתוח טכנולוגיות חדשות, נוכל לשפר את איכות החיים שלנו, להגדיל את הפרודוקטיביות ולפתור כמה מהבעיות הגדולות בעולם. עם זאת, חשוב לוודא שטכנולוגיות אלו מפותחות באחריות ותוך התחשבות בהשפעתן על החברה והסביבה (World Future Council, 2012).

מדוע ישנו צורך בהקמת נציבות הדורות הבאים

יש צורך בהקמת ועדה או נציב עליון לדורות הבאים על מנת להבטיח שהאינטרסים ארוכי הטווח של הדורות הבאים יילקחו בחשבון בתהליכי קבלת ההחלטות.

אחת הסיבות העיקריות להקמת ועדה כזו היא שתהליכי קבלת החלטות הנוכחיים נותנים לרוב עדיפות לאינטרסים קצרי טווח על פני ארוכי טווח. דבר זה יכול להוביל להחלטות בעלות השפעות שליליות על הסביבה, החברה והכלכלה בטווח הארוך. על ידי יצירת מוסד ייעודי למען הזכויות והאינטרסים של הדורות הבאים, מקבלי החלטות עשויים להיות בעלי סיכוי גבוה יותר לקחת פרספקטיבה ארוכת טווח ולשקול את ההשפעות הפוטנציאליות של פעולותיהם על הדורות הבאים.

סיבה נוספת להקמת ועדה למען הדורות הבאים היא קידום שוויון בין-דורי. המשמעות היא להבטיח שלכל דור תהיה גישה למשאבים ולהזדמנויות הדרושים כדי לחיות חיים מספקים ומשמעותיים, מבלי לפגוע ביכולתם של הדורות הבאים לעשות את אותו הדבר.

שוויון בין-דורי מוכר בכלים משפטיים שונים ונתפש כציווי מוסרי ואתי. עם זאת, אין כיום מוסד ייעודי ליישם עיקרון זה. על ידי יצירת נציב עליון לדורות הבאים, ניתן יהיה ליישם שוויון בין-דורי ולהגן על הדורות הבאים מפני פגיעה.

לבסוף, הקמת ועדה לדורות הבאים תספק מרחב לדורות הבאים להשמיע קול בתהליכי קבלת החלטות. נכון להיום, הדורות הבאים אינם מיוצגים בתהליכי קבלת החלטות ואין להם השפעה על ההחלטות המשפיעות על חייהם. על ידי יצירת מוסד ייעודי למען זכויותיהם ואינטרסים שלהם, לדורות הבאים **תהיה פלטפורמה להביע את דאגותיהם ולהשפיע על תהליכי קבלת ההחלטות** (World Future Council, 2012).

על פי World Future Council העקרונות המנחים את הנציב לדורות הבאים הם:

- שוויון בין דורי: הנציב צפוי לתמוך בשוויון בין-דורי בפעילות האו"ם, כלומר יש לקחת בחשבון את האינטרסים והזכויות של הדורות הבאים בעת קבלת החלטות המשפיעות על איכות הסביבה ופיתוח בר קיימא.
- הזכות לסביבה בריאה: הנציב צפוי גם לקדם את מימוש הזכות לסביבה בריאה, שהיא זכות אדם בסיסית המוכרת במשפט הבינלאומי.
- פיתוח בר קיימא: הנציב צפוי להגביר את השיקולים של שוויון בין דורי ביישום פיתוח בר קיימא. המשמעות היא שעל הנציב לקדם פיתוח בר קיימא העונה על צורכי הדור הנוכחי מבלי לפגוע ביכולתם של הדורות הבאים לספק את צרכיהם. זהו "פיתוח העונה על צורכי ההווה מבלי להתפשר על יכולתם של דורות העתיד לענות על צרכיהם" על פי ההגדרה של ועדת ברונטלנד שהוקמה מטעם האו"ם ב-1987. בעוד שקיימות נתפסת בדרך-כלל כיעד ארוך טווח (כלומר, להגיע לעולם בר-קיימא), פיתוח בר-קיימא מתייחס לאמצעים ולדרכים שיובילו ליעד הזה (כמו חקלאות בת-קיימא, צרכנות בת-קיימא, מינהל תקין, חינוך וכדומה). כדי להשיג פיתוח בר-קיימא המערכות האקולוגיות של כדור הארץ צריכות להישמר במצב בריא, וניצול המשאבים צריך להיעשות בקצב המאפשר לתהליכים הטבעיים לחדש את המשאבים שנוצלו. פיתוח בר-קיימא יכול להתקיים לאורך זמן ממושך מכיוון שאינו פוגע בבסיס המשאבים עליהם הוא נשען. פיתוח זה שונה מפיתוח קונבנציונלי שלרוב פוגע ביכולת של משאבי הטבע להתחדש ועל ידי כך מסכן את איכות החיים של הדורות הנוכחיים והדורות הבאים. ללא חוסן משאבי הטבע, המערכות האקולוגיות עלולות לקרוס ואיתן גם החברה והכלכלה, כפי שאנו רגילים אליהם, מכיוון שהם תלויים באופן ישיר ועקיף במערכות אלו
- רציונל אתי ומוסרי: הקמת הנציבות נתמכת ברציונל אתי ומוסרי, המכירה בחשיבות ההגנה על האינטרסים והזכויות של הדורות הבאים.
- מכשירים משפטיים: קיומם של מכשירים משפטיים המתייחסים כבר לאינטרסים של הדורות הבאים אך אינם מספקים מוסד ליישם בפועל אינטרסים כאלה הוא עיקרון נוסף המנחה את הקמת הנציב לדורות הבאים צפויה ליישם ולאכוף את הכלים המשפטיים הללו כדי להגן על האינטרסים של הדורות הבאים.

השוואות למדינות בעולם

גרמניה

מדינה זו ידועה במחויבותה החזקה לקיימות סביבתית, חינוך ומחקר, צדק חברתי וקידום טכנולוגיה, והיא יישמה מדיניות ותוכניות לתמיכה בתחומים אלה. גרמניה הקימה גוף עצמאי בשנת 2001 אשר מטרתו העיקרית היא לייצב לממשלת גרמניה בנושאים הקשורים לשוויון בין-דורי, קיימות, ההשפעות ארוכות הטווח של החלטות מדיניות. הוועדה מורכבת מ-20 חברים, ביניהם מומחים מתחומים שונים כגון משפטים, כלכלה, מדעי הסביבה ומדעי החברה. הוועדה מתמקדת בשלושה תחומים עיקריים: שוויון חברתי, קיימות אקולוגית ויעילות כלכלית. הוא מנתח את המדיניות הנוכחית ואת השפעותיה הפוטנציאליות על הדורות הבאים, ומציע המלצות כיצד להבטיח שהחלטות מדיניות לוקחות בחשבון את ההשפעות ארוכות הטווח על החברה, הסביבה והכלכלה.

קיימות: גרמניה היא מובילה באנרגיה מתחדשת, במטרה לייצר 65% מהחשמל שלה ממקורות מתחדשים עד שנת 2030. היא גם יישמה מדיניות לקידום יעילות אנרגטית, הפחתת פליטת פחמן והגנה על בתי גידול טבעיים. לדוגמה, יש לה מס על פליטת פחמן וקבעה יעד להפחתת פליטת גזי חממה ב-55% עד 2030.

חינוך ומחקר: גרמניה היא ביתם של כמה מהאוניברסיטאות ומוסדות המחקר המובילים בעולם, כמו האוניברסיטה הטכנית של מינכן וחברת מקס פלאנק. היא מציעה תמיכה נרחבת לסטודנטים וחוקרים, כולל מלגות, מימון לפרויקטים מחקר ושותפויות עם התעשייה. בנוסף, היא יישמה רפורמות במערכת החינוך שלה כדי לשפר את הגישה להשכלה גבוהה ולהגדיל את ההזדמנויות להכשרה מקצועית.

שוויון: גרמניה הטמיעה מדיניות לקידום שוויון מגדרי, זכויות הקהילה הגאה וזכויות מיעוטים. לדוגמה, היא העבירה חקיקה לקידום שוויון בשכר וקבעה מכסות לנשים בדירקטוריונים של חברות. בנוסף, היא סיפקה תמיכה לפליטים ומהגרים, כולל שיעורי שפה ותוכניות הכשרה לעבודה.

קידום טכנולוגי: גרמניה מובילה בקידום טכנולוגי, במיוחד בתחומים כמו אנרגיה מתחדשת, הנדסה ואוטומציה. היא גם יישמה מדיניות לתמיכה בצמיחה של סטארט-אפים ועסקים קטנים, כולל הקלות מס ותוכניות מימון. בנוסף, היא השקיעה בפיתוח תשתית דיגיטלית ואינטרנט מהיר.

וויילס

בשנת 2015, הממשלה הוולשית הקימה את נציב הדורות העתידיים עבור וויילס. הממונה הוא גוף ציבורי עצמאי האחראי על קידום פיתוח בר קיימא והקפדה על קבלת החלטות מתוך מחשבה על האינטרסים של הדורות הבאים.

קיימות: וויילס שמה לה למטרה להפחית את פליטת גזי החממה ב-80% עד 2050, ויישמה מדיניות לקידום אנרגיה מתחדשת ויעילות אנרגטית. לדוגמה, יש לה יעד לייצר 70% מהחשמל שלה ממקורות מתחדשים עד שנת 2030, והטמיעה תוכנית לשיפוח בתים באמצעים חסכוניים באנרגיה.

חינוך ומחקר: לוויילס יש מחויבות חזקה לחינוך ולמחקר, תוך התמקדות בשיפור הגישה להשכלה גבוהה וקידום חדשנות. היא יישמה מדיניות לתמיכה בסטודנטים, כגון מענקים ומלגות שכר לימוד, והקימה שותפויות מחקר עם אוניברסיטאות ועסקים.

שוויון: וויילס יישמה מדיניות לקידום צדק חברתי והגנה על זכויות הקהילות המודרות. למשל, היא העבירה חקיקה לקידום שוויון מגדרי ולהגנה על זכויותיהם של ילדים ונכים. היא גם סיפקה תמיכה לפליטים ולמבקשי מקלט, כולל שיעורי שפה ותוכניות הכשרה לעבודה.

התפתחות כלכלית: וויילס יישמה מדיניות לקידום פיתוח כלכלי ויצירת מקומות עבודה בני קיימא. היא התמקדה בפיתוח תעשיות מפתח, כגון אנרגיה מתחדשת וייצור מתקדם, והקימה תוכניות מימון ושותפויות עם עסקים לתמיכה ביזמות וחדשנות.

נציבות הדורות הבאים של וויילס מתקדמת אל עבר יעדים ומטרות אלו ומספקת עצות ותמיכה לגופים ציבוריים בוויילס כדי לעזור להם להשיג אותם. מטרת הנציבות היא להבטיח שגופים ציבוריים בוויילס ישקלו את ההשפעות ארוכות הטווח של החלטותיהם על הדורות הבאים ויפעלו לקראת עתיד בר קיימא.

הונגריה

בשנת 2007 הכירה הונגריה בצורך לייצג את האינטרסים של הדורות הבאים במדיניות ובקבלת החלטות. להונגריה אין נציב ייעודי לדורות הבאים, אך היא הקימה מספר מוסדות ומדיניות לקידום פיתוח בר קיימא ולתת מענה לצרכים של הדורות הבאים.

לפיכך פעלה הונגריה בכמה דרכים. ראשית, **הקימה את המועצה הלאומית לפיתוח בר קיימא** שתפקידה לייעץ לממשלה בנושאי פיתוח בר קיימא ומתאמת מדיניות פיתוח בר קיימא על פני מגזרים שונים. המועצה כוללת נציגים מהממשלה, החברה האזרחית והמגזר הפרטי, וכן מומחים אקדמיים.

שנית, להונגריה ישנה **אסטרטגיה לאומית לפיתוח בר קיימא** שמגדירה את היעדים לפיתוח בר קיימא לטווח ארוך של המדינה. האסטרטגיה מכסה מגוון תחומים, כולל שינויי אקלים, מגוון ביולוגי, אנרגיה ותחבורה.

שלישית, **האקדמיה ההונגרית למדעים** היא מוסד אקדמי עצמאי המבצע מחקר במגוון רחב של נושאים, כולל פיתוח בר קיימא. האקדמיה מספקת ייעוץ מומחה לממשלה ולמוסדות אחרים בנושאי פיתוח בר קיימא.

רביעית, הונגריה שילבה פיתוח בר קיימא במערכת החינוך שלה, תוך התמקדות בהעלאת המודעות בקרב צעירים לגבי חשיבות הקיימות וקידום אורח חיים בר קיימא.

פינלנד

מדינה זו הקימה וועדה לאומית לפיתוח בר קיימא. מטרת ועדה זו היא לקדם פיתוח בר קיימא ולעודד פעולה בנושא בקרב מגזרים שונים בחברה, לרבות הממשלה, המגזר הפרטי, הקהילה המדעית, החברה האזרחית והתקשורת. בראש הוועדה עומדים ראש הממשלה והשר לאיכות הסביבה, וכוללת שרים נוספים ממשרדי ממשלה שונים וכן נציגים מקבוצות שונות באוכלוסייה. הוועדה מתכנסת מספר פעמים בשנה והקימה ועדות משנה לביצוע עבודתה.

ה-FNCSD אחראי על תיאום מדיניות ואסטרטגיות לאומיות לפיתוח בר קיימא, מעקב אחר ההתקדמות וקידום מודעות והשתתפות ציבורית בפיתוח בר קיימא. היא גם אחראית לדיווח על ההתקדמות של פינלנד לקראת השגת יעדי הפיתוח בר קיימא של האו"ם (SDGs).

בנוסף ל-FNCSD, פינלנד הקימה גם כמה מוסדות ויוזמות אחרות לקידום פיתוח בר קיימא והגנה על הסביבה. אלו כוללים:

- קרן החדשנות הפינית **Sitra**, הממנת ומקדמת פתרונות ברי קיימא במגזרים שונים.
- המכון הפיני לאיכות הסביבה, שעורך מחקר ומספק ייעוץ מומחים בנושאי סביבה.
- רשת **Green Net Finland**, המקדמת פיתוח בר קיימא והגנת הסביבה במגזר העסקי הפיני.

המחויבות של פינלנד לקיימות ולהגנת הסביבה הקנתה לה מוניטין כמובילה בתחומים אלה. על פי מדד הביצועים הסביבתיים לשנת 2020, פינלנד דורגה כמדינה השלישית בעלות קיימא הסביבתית בעולם.

סקוטלנד

סקוטלנד מקדמת באופן פעיל את נושא נציבות הדורות הבאים במדינתה במגזרים שונים כדי להבטיח שהצרכים של הדורות הבאים ייענו באופן בר קיימא. מדינה זו מקדמת נושא זה בכמה נושאים עיקריים.

בריאות: ממשלת סקוטלנד הקימה מועצת NHS של הדור הבא, שמטרתה לתקשר עם דורות צעירים כדי לעזור לעצב את עתיד מערכת הבריאות בסקוטלנד. הוועדה כוללת צעירים בגילאי 16-24 המייצגים מגוון רחב של רקעים והתנסויות. מועצת ה-NHS של הדור הבא מתמקדת בנושאים כמו בריאות הנפש, בידוד חברתי ושימוש בטכנולוגיה בתחום הבריאות.

חינוך: סקוטלנד הציגה שורה של יוזמות לקידום ועדות הדור הבא בחינוך. לדוגמה, יוזמת "פיתוח כוח העבודה הצעיר" של ממשלת סקוטלנד נועדה לספק לצעירים את הכישורים והניסיון הדרושים להם כדי להצליח בשוק העבודה. היוזמה עובדת בשיתוף פעולה הדוק עם מעסיקים כדי לזהות את הכישורים הדרושים לעבודות עתידיות ומספקת לצעירים את ההכשרה הדרושה להם כדי לרכוש מיומנויות אלו.

קיימות: ממשלת סקוטלנד מחויבת לקדם קיימות ולהפחית את פליטת הפחמן. סקוטלנד קבעה יעד להשיג אפס פליטות נטו עד 2045 וקבעה תוכנית לשינוי אקלים שתנחה את מאמציה. ממשלת סקוטלנד גם הקימה ועידת אקלים לנוער, המפגישה צעירים כדי לדון בשינויי אקלים ולפתח רעיונות להפחתת פליטות.

כלכלה: סקוטלנד מקדמת אינטרסים של הדור הבא בכלכלה על ידי תמיכה בצמיחת תעשיות מתעוררות. לדוגמה, ממשלת סקוטלנד הקימה מרכז טכנולוגיה וחדשנות בגלזגו, המתמקד בפיתוח טכנולוגיות חדשות ותמיכה בצמיחת חברות הייטק. סקוטלנד משקיעה גם באנרגיה מתחדשת, שצפויה ליצור מקומות עבודה חדשים בעתיד.

דיור: ממשלת סקוטלנד פועלת לשיפור הגישה לדיור בר השגה לצעירים. סקוטלנד הציגה "קרן בית ראשון", המעניקה סיוע כספי לקונים ראשונים. ממשלת סקוטלנד מקדמת גם פיתוח של דיור בר-השגה החדש, במיוחד באזורים עירוניים.

השכלה גבוהה: סקוטלנד מקדמת את אינטרס הדור הבא בהשכלה גבוהה על ידי התמקדות בחדשנות ובמחקר. ממשלת סקוטלנד הקימה רשת של מרכזי חדשנות, המאגדת אקדמאים, עסקים וארגונים אחרים כדי לפתח טכנולוגיות ומוצרים חדשים. סקוטלנד משקיעה גם בתשתית מחקר, כולל מרכז חדש לרפואה מדויקת.

בנוסף לקידום הדור הבא, סקוטלנד תורמת לדורות הבאים בדרכים שונות. לדוגמה, היא הקימה נציב ילדים וצעירים, שתפקידו לקדם ולשמור על זכויותיהם של ילדים וצעירים. סקוטלנד גם מחויבת לצמצום עוני בילדים והציגה מגוון צעדים לתמיכה במשפחות עם ילדים. לבסוף, סקוטלנד משקיעה באנרגיה מתחדשת, שתסייע להבטיח שלדורות הבאים תהיה גישה למקורות אנרגיה נקיים וברי קיימא.

בשנת 2021 הודיעה ממשלת סקוטלנד על תוכניות להקים נציב לדורות הבאים שייצג את האינטרסים של הדורות הבאים במדיניות ובקבלת החלטות.

לסקוטלנד יש קרן לטובת הדורות הבאים, הידועה בשם **Scottish Futures Trust**. היא הוקמה בשנת 2008 ומשימתה היא לקדם פיתוח בר קיימא בסקוטלנד באמצעות השקעה אסטרטגית בתשתיות ושותפויות ציבוריות-פרטיות. ה-Scottish Futures Trust הוא גוף ציבורי עצמאי האחראי לנושא זה מטעם ממשלת סקוטלנד. כמו כן, מועצת המנהלים שלה כוללת מומחים בפיננסים, בנייה ותחומים רלוונטיים אחרים, כמו גם נציגים מהממשלה הסקוטית. הנאמנות פועלת להבטיח שהשקעות ציבוריות בתשתיות יהיו בנות קיימא ובעלות השפעה חיובית ארוכת טווח על הסביבה והחברה. מהלך זה גם מקדם שיתוף פעולה בין המגזר הציבורי והפרטי כדי לספק תוצאות פיתוח בר קיימא.

בנוסף ל-Scottish Futures Trust, פיתחה סקוטלנד מספר יוזמות ועקרונות מדיניות אחרות שמטרתן לקדם פיתוח בר קיימא, כולל חוק שינויי האקלים (סקוטלנד) 2009, בנק ההשקעות הלאומי הסקוטי ואסטרטגיית הכלכלה המעגלית לסקוטלנד. מאמצים אלו משקפים את המחויבות של סקוטלנד לפיתוח בר קיימא ולרווחתם של הדורות הבאים.

הולנד

הולנד הקימה גוף בשם **המכון הלאומי לקיימות RIVM** הפועל כמכון מחקר וידע עצמאי בנושאים הקשורים לבריאות הציבור, איכות הסביבה וקיימות. RIVM מייעץ לממשלה ולארגונים אחרים בנושא מדיניות ופרקטיות ברי קיימא ופועל לתרגום ידע מדעי לפתרונות מעשיים לחברה. הוא גם עוקב ומדווח על מצב הקיימות בהולנד ועורך מחקר בנושאים חדשים ומתעוררים הקשורים לקיימות. בנוסף, להולנד יש אסטרטגיית קיימות לאומית אשר הושקה בשנת 2016. סדר היום מתווה את המטרות והאסטרטגיות של המדינה להשגת פיתוח בר-קיימא בהתאם ל **SDGS** של האו"ם. הוא כולל מגוון של עקרונות מדיניות ויוזמות הקשורות לאנרגיה בת קיימא, כלכלה מעגלית, חקלאות בת קיימא והכלה חברתית, בין היתר. ממשלת הולנד גם הקימה ועדה לפיתוח בר קיימא כדי לייעץ לגבי יישום ה SDGS בהולנד.

שוויון: הולנד נחשבת לעתים קרובות לאחת המדינות החברתיות הליברליות בעולם, עם התמקדות חזקה בשוויון וזכויות אדם. היא הייתה המדינה הראשונה בעולם שאישרה נישואים חד מיניים בשנת 2001, ומאז **יישמה מגוון מדיניות פרוגרסיבית שמטרתה לצמצם את האפליה ולקדם שוויון הזדמנויות.**

איכות הסביבה: הולנד ידועה גם במחויבותה החזקה לקיימות ולהגנת הסביבה. היא יישמה מגוון מדיניות שמטרתה הפחתת פליטת פחמן, הגדלת ייצור אנרגיה מתחדשת וקידום פיתוח בר קיימא. המדינה השקיעה גם השקעות משמעותיות בניהול מים והגנה מפני שיטפונות, בהתחשב בכך שחלק ניכר מאדמתה נמצא מתחת לפני הים.

הכלכלה ההולנדית ידועה בפתיחות, בחדשנות ובכושר התחרות שלה. למדינה יש כוח עבודה מיומן ביותר, מסורת חזקה של יזמות ואקלים עסקי נוח. **הולנד היא ביתן של חברות בינלאומיות רבות**, והיא ידועה במומחיות שלה בתחומים כמו טכנולוגיה, לוגיסטיקה וחקלאות.

דיור לצעירים: סוגיית הדיור היא אתגר בהולנד, במיוחד בערים הגדולות. עם זאת, הממשלה **הטמיעה שורה של מדיניות שמטרתה להגדיל את היצע הדיור בר השגה, לרבות לצעירים.** מדיניות זו כוללת תמריצים ליזמים לבנות דיור בר השגה, כמו גם סובסידיות ותמיכה בשכר דירה למשקי בית בעלי הכנסה נמוכה.

ארגונים בינלאומיים

בנוסף לארגונים ולסמכויות המדינתיות, ישנם ארגונים בינלאומיים שיש להם מוסדות או יוזמות המתמקדות בקידום קיימות ודורות הבאים.

- **מועצת העתיד העולמית** הוא ארגון בינלאומי שמטרתו לקדם מדיניות ופרקטיות ברי קיימא שיועילו לדורות הבאים. הוא פועל באמצעות מחקר, הסברה וחינוך, ויש לו יוזמות המתמקדות בנושאים כמו אנרגיה מתחדשת, ערים ברות קיימא ומגוון ביולוגי.
- **המועדון של רומא** הוא צוות חשיבה בינלאומי המתמקד בנושאים גלובליים כמו קיימות, צמיחה כלכלית וצדק חברתי. הוא פרסם דוחות וספרים רבים בנושאים אלה, כולל הדו"ח המשפיע משנת 1972 "הגבולות לצמיחה".
- **הקן הבין דורית** הוא ארגון שבסיסו בבריטניה ומטרתו לקדם הוגנות וקיימות בין דורית. הוא פועל באמצעות מחקר, הסברה וחינוך, ויש לו יוזמות המתמקדות בנושאים כמו דיור בר השגה, שינויי אקלים וחוב ציבורי. כמו כן, אמנת כדור הארץ זוהי הצהרת עקרונות לבניית עולם צודק, בר קיימא ושליט. הוא נוצר באמצעות תהליך התייעצות גלובלי ואושר על ידי האו"ם בשנת 2000. יוזמת **אמנת כדור הארץ** פועלת לקידום עקרונות אמנת כדור הארץ באמצעות חינוך, הסברה ושותפויות.
- **מושב במועצה האירופית** שהתקיים בהלסינקי בשנת 1999 קרא לפתח תוכנית פעולה ארוכת טווח בנושאי אסטרטגיה ומדיניות בהיבטים חברתיים, כלכליים ואקולוגיים של פיתוח בר קיימא. המועצה גיבשה אסטרטגיה לפיתוח בר קיימא לכל אירופה, המתמקדת בחמישה תחומים מרכזיים, שינויי אקלים ואנרגיה נקיה, תחבורה בת קיימא, צריכה וייצור בר קיימא, שימור וניהול משאבי טבע ובריאות הציבור. כדי ליישם אסטרטגיה זו, הנציבות האירופית הקימה את המנהל הכללי לאיכות הסביבה, האחראי על פיתוח ויישום מדיניות סביבתית וקידום פיתוח בר קיימא בתוך האיחוד האירופי. בנוסף, לפרלמנט האירופי יש **ועדה לאיכות הסביבה**, בריאות הציבור ובריאות המזון, שאחראית על עיצוב המדיניות והחקיקה הסביבתית של האיחוד האירופי.
- ארגון האו"ם קידם מספר יוזמות המקדמות קיימות בדורות הבאים. יעדי הפיתוח בר קיימא (**SDGS**) קבוצה המכילה 17 יעדים שנקבעו על ידי האו"ם בשנת 2015 כחלק מסדר היום לפיתוח בר קיימא לשנת 2030. מטרת ה-SDGS הינה להתמודד עם מגוון אתגרים גלובליים, כולל עוני, אי שוויון, שינויי אקלים, הידרדרות סביבתית, שלום וצדק. יתר על כן, לאו"ם ישנה **תוכנית פיתוח של האו"ם (UNDP)** הפועלת לקידום פיתוח בר קיימא וצמצום העוני.

ארגונים בינלאומיים נוספים

- **פאנל בין ממשלתי לשינויי אקלים (IPCC):** ה-IPCC הוא גוף מדעי שהוקם על ידי האו"ם המספק מידע והדרכה בנושא שינויי אקלים. הארגון פועל להערכת המדע הקשור לשינויי האקלים וההשפעות הפוטנציאליות שלו, ולזהות דרכים למתן ולהסתגל לשינויי האקלים.
- **הבנק העולמי:** הבנק העולמי הוא מוסד פיננסי בינלאומי המעניק הלוואות ומעניקים למדינות מתפתחות עבור מגוון פרויקטים, כולל כאלה המקדמים פיתוח בר קיימא. הארגון פועל להתמודדות עם אתגרים גלובליים כמו עוני, שינויי אקלים ואי שוויון על ידי מתן מימון וסיוע טכני לתמיכה ביוזמות פיתוח בר קיימא.
- **קרן הנוער הבינלאומית (IYF):** ארגון עולמי הפועל להעצמת צעירים ולקידום רווחתם. הארגון מספק הכשרה ומשאבים כדי לסייע לצעירים לפתח את כישוריהם וכישרונותיהם, ותומך ביוזמות המקדמות תעסוקה ויזמות של בני נוער.
- **UNICEF:** קרן הילדים של האו"ם פועלת להגנה על זכויותיהם של ילדים וצעירים ברחבי העולם. הארגון מספק מגוון תוכניות ושירותים לקידום בריאות, חינוך והגנה על ילדים וצעירים, ודוגל במדיניות התומכת ברווחתם.
- **שותפות גלובלית לחינוך (GPE):** הינה שותפות של ממשלות, ארגונים בינלאומיים וקבוצות חברה אזרחית הפועלת לקידום גישה לחינוך איכותי לכל הילדים והצעירים. הארגון מספק מימון ותמיכה לתוכניות חינוך במדינות מתפתחות, ודוגל במדיניות שתיעדוף את החינוך.
- **ארגון הבריאות העולמי (WHO):** ארגון זה הוא סוכנות מתמחה של האו"ם הפועלת לקידום בריאות ורווחה ברחבי העולם. הארגון מספק תמיכה טכנית ומשאבים למדינות כדי לשפר את מערכות הבריאות שלהן ולהגיב לאתגרים של בריאות הציבור, ודוגל במדיניות שמתעדפת בריאות ורווחה.
- **Plan International:** הוא ארגון עולמי הפועל לקידום זכויותיהם ורווחתם של ילדים, במיוחד בנות. הארגון מספק מגוון תוכניות ושירותים לקידום חינוך, בריאות והגנה על ילדים וצעירים, ודוגל במדיניות התומכת בזכויותיהם וברוחתם.

מסקנות

בסקירה זו ניתן לראות כי מדינות רבות בעולם, בעיקר מדינות המערב וארגונים בין לאומיים מטפחים את מוסד נציבות הדורות הבאים בדרכים שונות ומגוונות. מדינת ישראל, עם זאת, הזניחה את מוסד נציבות הדורות הבאים ככל הנראה מסיבות פוליטיות וכלכליות.

ההסבר הפוליטי העיקרי להיעדר נציב הדורות הבאים בישראל מגיע מכך שהממשלה לא נותנת עדיפות לחשיבה **ולתכנון לטווח ארוך** כמו מדינות אחרות מצב זה נובע מהתמודדות של מדינת ישראל עם אתגרים דחופים ומיידים יותר, כמו דאגות ביטחוניות שמקבלות עדיפות שונה על פני נושאים עתידיים. אולם נראה שהסיבה המרכזית היא שיטת הממשל והבחירות המייצרות חילופי ממשל תכופים בישראל, חוסר יציבות שילטונית וחשיבה לטווח קצר בלבד מתוך אינטרסים פוליטיים צרים וללא ראיית טובת המדינה לטווח ארוך.

ביטולו של נציב הדורות הבאים בישראל נבע לכאורה **מסיבה כלכלית** אולם האמת היא שנבחרי הציבור לא רצו גורם נוסף שיכפה עליהם לקבל החלטות ארוכות טווח שלא יניבו להם תוצאות פוליטיות מהירות וקצרות טווח. כמו כן, אותם גורמים טענו אז כי תפקיד זה יכול להתבצע על ידי הכנסת וכי **הכנסת יכולה לבחון את השלכות החקיקה על הדורות הבאים**, באמצעות סיוע ממרכז המידע והמחקר בכנסת, אליו עברו רוב עובדי הנציבות לדורות הבאים. בנוסף בוועדות העוסקות בחינוך, איכות הסביבה וכ"ו בשיתוף צעירים ומומחים. כמובן שטיעון זה לא עמד במבחן המציאות וכשל לאורך כל השנים. מרכז המחקר בכנסת אמנם מייצר ניירות עמדה ומידע ברמה גבוהה מאוד, אולם אינו מתמקד באינטרס הדורות הבאים ואינו בעל סמכות להשפיע על הממשלה והכנסת בתהליכי קבלת ההחלטות.

למעשה ניתן לומר כי אין כיום בישראל גוף שתפקידו לתכלל חשיבה אסטרטגית ארוכת טווח הלוקחת בחשבון את צרכי המדינה בשנים הבאות וגוזר מחשיבה זו את ההחלטות ארוכות הטווח הנדרשות מהממשלה.

סיכום והמלצות

הקמת נציבות הדורות הבאים:

נציב הדורות הבאים הינו תפקיד חשוב בהגנה על האינטרסים העתידיים של מדינת ישראל, שלעתים קרובות אינם נלקחים בחשבון בתהליך החקיקה. מינוי נציב לדורות הבאים נועד להבטיח שהאינטרסים ארוכי הטווח של הדורות הבאים יילקחו בחשבון בתהליכי קבלת ההחלטות ובמיוחד במדינת ישראל שבה לתהליכים קצרי טווח ניתנת עדיפות רבה על פני אסטרטגיות ארוכות טווח, בגלל שיטת ומבנה הממשל והבחירות. אחריותה של הנציבות הוא לוודא שלרשות הדורות הבאים יעמדו משאבים להמשך ניהול המדינה והחיים בה ואף לקידומם.

תפקיד זה בא לידי ביטוי הן בהיבטים של איכות הסביבה וקיימות, הן בהיבטים של פיתוח תשתיות, טכנולוגיה, ניצול משאבים, דיור, חינוך, בריאות וחברה. הקמת גוף שכזה למען הדורות הבאים בישראל תהיה צעד חשוב לקידום פיתוח בר קיימא והבטחה שצורכי הדורות הבאים יילקחו בחשבון בתהליכי קבלת ההחלטות. לכן במסמך זה נציע לחדש את נציב הדורות הבאים בכנסת. על מנת לחדש תפקיד זה נציג מספר שלבים אשר יובילו לחידוש התפקיד בכנסת ישראל.

שלב 1: מימוש תהליך הסברה ציבורי המופנה בעיקר למקבלי ההחלטות בממשלה לגבי מהות וחשיבות תפקיד נציב ונציבות הדורות הבאים בשימור יכולת המדינה להתמודד עם אתגרי העתיד והסיוע לדורות הבאים.

שלב 2: הקמת מסגרת חוקית לפעילות הנציבות. ניתן לעשות זאת על ידי תיקון חקיקה קיימת או חקיקת חוקים חדשים כדי להבטיח שהמנדט של הנציבות מוגדר בבירור ומחייב מבחינה משפטית.

שלב 3: שקיפות מלאה ומטרות ברורות של נציבות הדורות הבאים. כדי להבטיח את יעילותה של הנציבות, עליה להיות בלתי תלויה בהשפעות פוליטיות וכלכליות. ניתן להשיג זאת על ידי הבטחת המימון שלה, מינוי חבריה בתהליך שקוף, והכפפת פעילותה למשרד ראש הממשלה באופן ישיר ולא לכנסת. כמו כן, מטרות הנציבות צריכות להיות מוגדרות בבירור ומפורסמות לציבור. אלה צריכים לכלול הערכת ההשפעה ארוכת הטווח של מדיניות, חוקים ותקנות על הדורות הבאים, זיהוי ומעקב אחר סיכונים לקיימות ארוכת הטווח של הכלכלה, הסביבה והחברה, וקידום מדיניות פיתוח בר קיימא.

תפקידי ואחריות הנציבות:

מטרות ויעדי הנציבות יפורטו בחוק שימסד את פעילותה. תפקידה הוא לקדם את האינטרסים של הדורות הבאים באמצעות גיבוש ויישום מדיניות וחקיקה, במטרה לשמור על המשאבים הסביבתיים, החברתיים והכלכליים הדרושים. לשמור על רווחתם העתידית של אזרחי המדינה ולבנות אסטרטגיה לשימור ופיתוח הדור הצעיר במדינה בהיבטי חינוך, תעסוקה, קיימות ומחיי. לשם השגת יעדים אלו תוסמך הנציבות לחקור ולנתח נושאים הקשורים לקיימות, ליעץ לכנסת ולממשלה לגבי הצעות חקיקה ולקדם את המודעות

הציבורית לחשיבות הפיתוח בר-קיימא. כמו כן, תוסמך הנציבות לקיים דיונים ציבוריים, להוציא דוחות והמלצות ולשתף פעולה עם גופים ממשלתיים אחרים, מוסדות אקדמיים וארגונים חברתיים.

מעבר לנציב עצמו, תורכב הנציבות מחברים מכהנים ובהם מומחים מתחומים שונים כגון: משפטים, כלכלה, מדעי הסביבה, חינוך, בריאות, תחבורה ומדעי החברה.

הנציבות תוסמך לגבש וליישם תוכניות מדינתיות לקידום החינוך, הבריאות, איכות הסביבה ותשתיות התחבורה והתעסוקה ולחייב את משרדי הממשלה לעמוד בתוכנית עבודה שתוקצה להם.

הממונה על הנציבות יהיה ראש הממשלה שיעמוד בראש פורום לאומי וועדת שרים לענייני הדורות הבאים ואשר יקבע ויאשר את יעדי ומטרות הנציבות וייתן תוקף חוקי בהחלטות ממשלה לכל תוכניות הנציבות.

סיכום

מסקירה זו עולה כי הקמת ועדה או נציבות לדורות הבאים היא מגמה הולכת וגוברת ברחבי העולם, עם למעלה מ-30 מדינות שיצרו ועדות ונציבויות כאלה עד היום. אלו משמשות כגופים עצמאיים הפועלים כיועצים לממשלות בנושאים הנוגעים לחברה ולאינטרסים של הדורות הבאים. הם פועלים כשומרי סף כדי להבטיח שמדיניות ופעולות ממשלתיות לא ישפיעו לרעה על הדורות הבאים.

עם זאת, בישראל, המתמודדת עם אתגרים רבים, אין נציבות שכזו היכולה להתמודד טוב יותר עם תהליכי קבלת החלטות בתחומים כגון: זיהום אוויר ורמות הגדלת של פליטת גזי חממה, דיוור, כלכלה והשכלה גבוהה. לכן יש צורך בנציבות הדורות הבאים אשר תוכל לקדם ולעזור לממשלה לקבל החלטות עם ראייה עתידית לטווח ארוך. בהיעדר גוף שכזה ובהינתן מצב שבו תהליכים קצרי מועד גוברים על בניית אסטרטגיות ארוכות טווח, חיוני לוודא שאינטרס הדורות הבאים במדינה נשמר על מנת לחזק את חוסנה הלאומי של המדינה ויכולת התמודדותה העתידית עם האתגרים העתידיים.

נציבות הדורות הבאים בישראל יכולה למלא תפקיד חיוני בהבטחת המדיניות ופעולות הממשלה בשילוב עם האינטרסים של הדורות הבאים. היא יכולה לספק עצות והמלצות עצמאיות במגוון נושאים. הנציבות יכולה לשמש גם פלטפורמה למעורבות ודיאלוג ציבורי, ולאפשר לאזרחים להשמיע את קולם בתהליכי קבלת החלטות המשפיעים על עתידם. על כן, הקמת ועדה או נציבות למען הדורות הבאים בישראל חיונית לקידום קיימות ארוכת טווח ולהבטיח הגנה על האינטרסים של הדורות הבאים. היא תספק ייעוץ עצמאי של מומחים, תאפשר מעורבות ציבורית ותעזור להנחות את קביעת המדיניות הממשלתית כדי להבטיח שישראל תתמודד עם כל אתגר עתידי.

ביבליוגרפיה

בסוק, מ'. וזרחיה, צ'. (1 דצמבר, 2010). מדוע בוטלה נציבות הדורות הבאים ומה זה אומר על עתידה של המדינה? THE MARKER. אוחר בתאריך 09 באפריל, 2023. מתוך: [מדוע בוטלה נציבות הדורות הבאים ומה זה אומר על עתידה של המדינה? - קריירהTheMarker](#)

משרד המשפטים. (2019). הצעת חוק נציבות הדורות הבאים, התש"ף-2019. אוחר בתאריך 09 באפריל, 2023. מתוך: https://www.nevo.co.il/law_word/Law01/999_094.htm

לביא, א'. (2021). עלייתה ונפילתה של נציבות הדורות הבאים. השילוח. אוחר בתאריך 09 באפריל, 2023. מתוך: [עלייתה ונפילתה של נציבות הדורות הבאים - השילוח](#) (hashiloach.org.il)

הכנסת. (2002). נציבות הדורות הבאים – סקירה משווה. אוחר בתאריך 09 באפריל, 2023. מתוך: [נציבות הדורות הבאים – סקירה משווה](#) (knesset.gov.il)

Future Generations Commissioner for Wales. (n.d.). Retrieved from <https://www.futuregenerations.wales/>

Future Generations Wales. (2018). Strategic plan. Retrieved from <https://www.futuregenerations.wales/wp-content/uploads/2018/11/2018-01-03-Strategic-Plan-FINAL.pdf>

Garside, J. (2019, March 2). Meet the world's first future generations commissioner. The Guardian. Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/2019/mar/02/meet-the-worlds-first-future-generations-commissioner>

Gustafsson, T. (2018, May 16). Representation for future generations in Sweden: A summary of the world's first long-term legislative body. Effective Altruism. Retrieved from <https://forum.effectivealtruism.org/posts/6ojaD4vmxsSrZyBBF/representation-for-future-generations-in-sweden-a-summary-of>

Institute for Fiscal Studies. (2021, May 5). German government ordered to protect future generations. Retrieved from <https://www.if.org.uk/2021/05/05/german-government-ordered-to-protect-future-generations/>

National Assembly for Wales. (n.d.). Economic Strategy for Wales. Retrieved from <https://senedd.wales/laid%20documents/cr-ld12679/cr-ld12679-e.pdf>

World Future Council. (2016). High Commissioner for Future Generations. Retrieved from https://www.worldfuturecouncil.org/wp-content/uploads/2016/02/CIEL_WFC_High_Commissioner_for_Future_Generations.pdf

U.S. Department of Commerce. (n.d.). Energy Resource Guide - Germany - Renewable Energy. Retrieved from <https://www.trade.gov/energy-resource-guide-germany-renewable-energy>

Deutschland.de. (n.d.). Research and development: Germany – the most innovative country. Retrieved from <https://www.deutschland.de/en/topic/business/research-and-development-germany-the-most-innovative-country>

Federal Agency for Civic Education. (n.d.). Germany's migration policies. Retrieved from <https://www.bpb.de/en/migration/background/migration-movements-in-germany/173783/germany-s-migration-policies>

StartupBlink. (n.d.). Startup Ecosystem in Germany. Retrieved from <https://www.startupblink.com/startups/berlin+germany>

Senedd Cymru - Welsh Parliament. (n.d.). Equality and social justice committee. Retrieved from <https://senedd.wales/en/getting-involved/committees/equality-and-social-justice-committee/>

European Commission. (n.d.). Directorate-General for Environment. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/departments/environment_en

European Parliament. (n.d.). Committee on Environment, Public Health and Food Safety. Retrieved from <https://www.europarl.europa.eu/committees/en/envi/home>

Scottish Government. (2018). Scotland's digital health and care strategy: Enabling the next generation of health and social care. Retrieved from <https://www.gov.scot/publications/scotlands-digital-health-care-strategy-enabling-next-generation-health-social-care/>

Scottish Government. (2014). Developing Scotland's young workforce: Scotland's youth employment strategy. Retrieved from <https://www.gov.scot/publications/developing-young-workforce-scotlands-youth-employment-strategy/>

Scottish Government. (2018). Scotland's climate change plan: Third report on proposals and policies 2018-2032. Retrieved from <https://www.gov.scot/publications/scotlands-climate-change-plan-third-report-proposals-policies-2018-2032/>

Scottish Government. (n.d.). Innovation centres. Retrieved from <https://www.gov.scot/policies/research-and-innovation/innovation-centres/>

Scottish Government. (n.d.). Affordable housing. Retrieved from <https://www.gov.scot/policies/social-justice/housing-options/affordable-housing/>

International Youth Foundation. (n.d.). Retrieved from <https://www.iyfglobal.org/>

UNICEF. (n.d.). Retrieved from <https://www.unicef.org/>

Global Partnership for Education. (n.d.). Retrieved from <https://www.globalpartnership.org/>

World Health Organization. (n.d.). Retrieved from <https://www.who.int/>

Plan International. (n.d.). Retrieved from <https://plan-international.org/>